

«Заповідальний відказ та покладання на спадкоємця інших обов'язків»

Відповідно до статті 1233 Цивільного Кодексу України, **заповіт** — це особисте розпорядження фізичної особи на випадок своєї смерті.

Головне в будь-якому заповіті - призначення спадкоємців. Заповідач може призначити одну особу своїм спадкоємцем, заповівши їй усе майно, а може призначити й кілька спадкоємців, розподіливши між ними своє майно. Спадкодавець також має право доручити одному чи кільком спадкоємцям виконати за рахунок спадкового майна певні дії на користь третьої особи, названої в заповіті. Покладення таких обов'язків на спадкоємця називається **заповідальним відказом або легатом**.

Предметом заповідального відказу можуть бути доручення спадкоємцям передати у власність певну річ чи певну грошову суму третій особі (відказоодержувачу).

Відказоодержувачами можуть бути особи, які входять, а також ті, які не входять до числа спадкоємців за законом.

Особливим видом заповідального відказу є покладення на спадкоємця, до якого переходять житловий будинок, квартира або інша будівля, обов'язку надати іншій особі право користуватися ними. Це право користування зберігає чинність і у разі наступної зміни їх власників. Право користування є таким, що не відчужується, не передається та не переходить до спадкоємців відказоодержувача.

Право користування житловим будинком, квартирою або іншою будівлею, надане відказоодержувачеві, не є підставою для проживання у них членів його сім'ї, якщо у заповіті не зазначено інше.

Спадкоємець, на якого відповідачем покладено заповідальний відказ, зобов'язаний виконати його лише у межах реальної вартості майна, що перейшло до нього з відрахуванням частки боргів спадкодавця, що на нього припадають. Відказоодержувач має право вимоги до спадкоємця з часу відкриття спадщини.

Заповідальний відказ втрачає чинність у разі смерті відказоодержувача, що сталася до відкриття спадщини.

В певних випадках без використання заповідального відказу заповідач не може досягти мети, яку перед собою ставить. Наприклад, він бажає передати відказоодержувачу майно в тимчасове користування, а за заповітом це неможливо, оскільки спадкоємці отримують майно у власність.

За своїм характером заповідальний відказ є одностороннім фидуціарним (довірчим) правочином. Його довірчий характер підкреслює та обставина, що за змістом відказ може бути невизначеним і цілком залежати від добросовісності спадкоємця.

Поруч із заповідальним відказом заповідач може зробити ще одне розпорядження, яке має назву **покладення**.

Так, заповідач може зобов'язати своїх спадкоємців до вчинення певних дій немайнового характеру, зокрема щодо розпорядження особистими паперами, визначення місця і форм здійснення ритуалу поховання. Відповідно до покладання заповідач, не обтяжуючи спадкоємця заповідальним відказом,

може покласти на нього обов'язок виконати певні дії для загальнокорисної мети.

Наприклад, заповідач може зобов'язати своїх спадкоємців надавати всім бажаючим можливість оглядати зібрану ним колекцію (картин чи книг) або може зазначити порядок використання залишених ним рукописів чи листування. Він також може зобов'язати своїх спадкоємців надавати його картини для організації безкоштовних виставок.

Отже, відмінність заповідального відказу від покладення полягає в тому, що за заповідальним відказом доручення виконати певні дії робиться на користь конкретної особи, тобто при заповідальному відказі завжди вимагається наявність трьох суб'єктів-заповідача, обтяженого відказом спадкоємця і відказоодержувача, а при покладенні конкретна особа, яка має право вимагати, відсутня.

Дані питання регулюються ст.ст. 1237-1240 Цивільного Кодексу України.

**Консультант Третьої київської
державної нотаріальної контори
Оніщенко Ю.О.**